

Arkeologisk förundersökning

Raä 567
Broberg 2:2 och 3:1

Bro socken
Lysekils kommun

BOHUSLÄNS MUSEUM

Rapport 1999:3
Stig Swedberg

Arkeologisk förundersökning

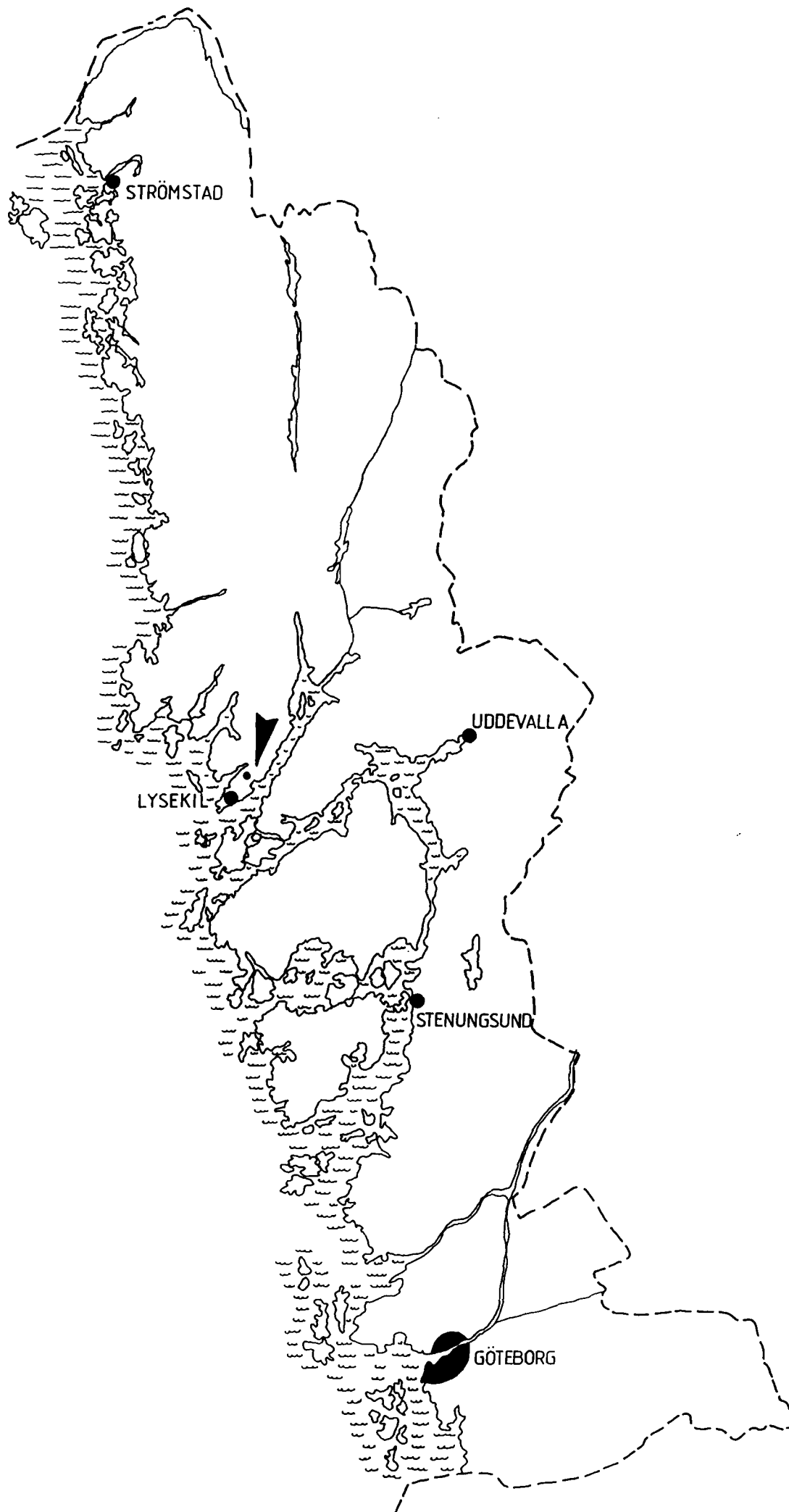
Raä 567
Broberg 2:2 och 3:1

Bro socken
Lysekils kommun

*Ur allmänt kartmaterial
från lantmäteriet
medgivande 90.80.12.
Utdrag ur ek.karta 8152, 8153*

Bohusläns museum 1999:3
Stig Swedberg

Innehåll	
	<u>Sid</u>
Inledning	2
Syfte	2
Topografi och naturlandskap	2
Fornlämningsmiljö	2
Metod och dokumentation	3
Undersökningsresultat	3
Slutsatser	4
Tekniska och Administrativa uppgifter	6
Källor och litteratur	7

Framsida: Bild av fynd nr 8, en avbruten spånkniv.

RAPPORT

Inledning

Med anledning av planerad utvidgning av befintlig täktverksamhet genomfördes i augusti -98 en besiktning som visade på att denna skulle komma i konflikt med en fornlämning. Under oktober -98 genomfördes därför en förundersökning av fornlämning Bro 567, inom täktområdet, på fastigheten Broberg 2:2 och 3:1, Bro socken i Lysekils kommun.

Syfte

Syftet var att fastställa fornlämningens art och begränsning inför den kommande planeringen av täktens utsträckning.

Naturlandskap

Det undersökta området utgör den översta delen av en terrasserad, relativt brant, sluttande dalgång. I undersökningsområdets nedre del på drygt 60 meter över havet rinner två bäckar ihop. Detta gör området relativt frodigt. Idag är det bevuxet med balndskog med viss övervikt på barrskog. Mot toppen, i nordost på 75 m ö h, planar dalen ut och övergår i hällmark.

Hela dalgången mynnar åt sydväst ut mot Brodalen. Vid ett högre vattenstånd har den övre delen av dalen utgjort en skyddad vik. Boplatser som anlagts vid stränder kan ha blivit utsatta för processer som kallas för överlagring och översvallning/sandning. En överlagring inträffar i samband med att landhöjningsförloppet avstannar och vattennivån stiger. Vid ett kraftigt förlopp kan vattnet stiga så mycket att boplatser täcks under ett lager lera. Översvallning kan ske genom ett likartat förlopp. Den kan också inträffa genom normala vattenståndsförändringar, kanske i samband med storm. En boplatser kan också sandas igen på grund av vindens påverkan.

Fornlämningssmiljö

I samma dalgång ligger två registrerade boplatser, Bro 437 och den aktuella 567, på olika nivåer men med liknande lägen. De är troligen båda representanter för strandknutna boplatser/aktivitetsplatser. Denna typ av lokaler är relativt rikt representerade, på höga nivåer, längs hela Stångenäset.

I övrigt är detta bergsparti förhållandevis fattigt på fornlämningar.

Metod och dokumentation

Vid förundersökningen användes maskin för upptagning av sökschakt i de två områden som vid besiktningen givit indikationer på förhistoriska aktiviteter. Schakten grävdes till varierande djup beroende på ändamål. Profilschakt grävdes ca 0,70 meter djupt, sökschakt utan anläggning eller fynd grävdes till den bedömda botten, vanligtvis 0,30-0,40 m djupt. Schakt med anläggningar och/eller fyndförande lager avbröts på de nivåer dessa uppträdde. Anläggningar framrensades och ritades i plan och profil.

Området delades av en lokalväg som löper i sydost längs en naturlig avsats, ungefär vid 65 m ö h. Denna användes som en gräns för område 1; det högre belägna partiet, 65-75 möh, med sandig till grusig mark och område 2; det lägre belägna området, 60-65 möh, med siltig till lerig mark.

Söder om undersökningsområdet ligger fornlämning 567, vilken registrerats genom fyndiakttagelser i vägmateriel och diken. Det är samma lokalväg som löper genom undersökningsområdet.

Resultat

Inom undersökningsområdet grävdes en provgrop, 1x0,5 meter, samt 17 schakt omfattande 73 kvadratmeter. Dessutom gjordes provstick i bergsområdet, dessa var dock resultatlösa. Längs vägen gjordes ett representativt urval av den mängd flintor som var synliga i vägbanken.

Område 1

Inom detta område gjordes 7 schakt och en provgrop i ett tidigare grävt schakt. Alla var fyndförande. Materialet bestod mest av flinta men även kvarts och kvartsit förekom. Det enda tydliga redskapet var en avbruten spånkniv, denna låg lite perifer i området. Dessutom fanns en del av en kvartsskrapa. En flerpilig kärna samt en del av en kärna framkom också. I övrigt dominerades materialet av avslag men med ett tydligt inslag av spån. I detta område finns bara ett mindre antal svallade flintor.

I områdets södra del, i schakt 5, upptäcktes en hård. I detta och de intilliggande schakten 4 och 7 fanns tydliga tecken på översvallning/igensandning.

Härden var 1,30x0,8 m och ca 0,12 dj. Den framkom 0,18 m under markytan. Begränsningen utgjordes av en gles stenrad ca 0,10 m i diameter. I direkt anslutning till härden fanns en 0,15x0,25 m stor flat sten. Fyllningen var tämligen homogen och starkt kol- och sotpåverkad. Mot botten fanns en tydlig urlakningshorisont.

Område 2

Inom detta område, som angränsar till Bro 567, grävdes 10 schakt. Profilen från schakt 1 visar på en tydligt strandzon där en viss begränsad överlagring verkar ha skett i det övre partiet, runt 65 möh.

Området var markant mycket fyndtommare än det övre, område 1. Merparten av flintorna var små och svallade, vissa så hårt att deras ursprungliga karaktär var mycket svår att uttala sig om. Den enda som kunde bedömas som annat än avslag var en hårt bränd del av kärna.

Två härdar upptäcktes.

Härden i schakt 4 bestod av en tät stenpackning, 0,40x0,50 m i diameter, av relativt stora stenar, 0,10-0,30 i diameter, vilka tillsammans skapade en nästan plan yta.

Härden uppträdde grunt, 0,08 meter under markytan. Fyllningen utgjordes av en humös sotpåverkad jord. Inga fynd gjordes i schaktet i övrigt.

Härden i schakt 8, 1,20x0,50 m, bestod av en gles stenring samt ett par större stenar i härdfyllningen. Fyllningen i härden var varvig i minst tre, eventuellt fyra skikt. Överst fanns en humös ganska kraftigt sotpåverkad jord och under detta ett lager med helt opåverkad brun relativt humös jord. Mot botten är fyllningen kraftigt sotpåverkad samt innehåller en lins med ljusgul sandig silt. Vid framrensning av anläggningen hittades två små svallade flintor.

Flintmaterialet i lokalvägen var rikligt och endast ett begränsat urval togs in. Materialet skilde sig åt från både område 1 och 2. Framförallt beroende på att en mycket stor del av materialet var vitpatinerat på ett sätt som inte förekom i de grävda ytorna. Dessutom fanns en tydligare dominans av spån och spånredskap i detta material. En annan skillnad var fyndfrekvensen som var kraftig i förhållande till område 1. Följaktligen också oerhört kraftig i förhållande till det fyndfattiga område 2.

För schakt-, lager- och fyndbeskrivningar se bilagor.

Slutsatser

Område 1 har ett något anonymt men ändå typiskt mesolitiskt stenmaterial. I området fanns få svallade flintor. De som fanns uppträdde i den södra delen där också härden var belägen. I de tre schakt som drogs i dess närhet fanns en tendens till blandade lager, vilka kan bero på en begränsad översvallning vid högvatten eller sandflykt vid hårt väder. Förmodligen har bägge faktorerna spelat in. I dessa schakt fanns både svallat och osvallat material varför man inte kan utesluta att platsen utnyttjats vid olika tillfällen.

Område 2 var fattigt på fynd. De som förekommer är svallade, vissa mycket hårt. I övre delen av området, vid 65 möh drogs ett djupschakt där en strands tydliga svallzon framträdde. Möjligen kan man tolka in en begränsad överlagring i profilen. Den verkar dock ha varit begränsad till det övre partiet, eller en begränsad strandyta runt 64 möh.

I den nedre delen av området framkom en härd som bar tydliga tecken av upprepade översvallningar alternativt översandningar. Detta kan förklara frånvaron av fynd. De har förts längre ut i viken med utgående strömmar.

I den sydostligaste delen av området fanns ytterligare en härd. Den skilde sig från de båda övriga, såväl i utseende som djup under markytan. Troligen är den sentida. Då stenbrottet har gamla anor är det inte otänkbart att den har anknytning till dess tidigare historia

Den naturgivna begränsningen ungefär vid 65 möh, som sammanfaller med lokalvägen, har också visat sig vara en kulturgräns. Område 1 respektive 2 omfattar uppenbarligen två skilda aktivitetsytor såväl i rum som i tid. Nivåskillnaden på närmare 10 meter gör att tidsspannet mellan då de båda områdena var direkt strandanknutna kan vara upp till två tusen år 10 500-8 500 f.kr. Det övre området i närheten av den äldre gränsen och det nedre av den yngre gränsen.

Då lokalvägen, som delade dessa områden, uppvisade en riklig fyndförekomst av flinta med bland annat flera spån, var de stora skillnaderna i fynd och fyndspridning

märkliga. Genom efterforskningar har det visat sig att man vid anläggandet av den ursprungliga vägen tagit fyllnadsmaterial från ett grustag nordost om undersökningsområdet. Detta verkar vara den troligaste tolkningen av den udda fyndspridningen. Detta får då kosekvenser för utbredningen av den förundersökta fornlämningen, Bro 567. Den har genom undersökningen visat sig sakna utbredning inom undersökningsområdet, förutom genom det material som ligger i lokalvägen!

Förslag till ny registrering, en bilaga, blir att Bro 567 ändras till fyndplats. Fornlämningen i norra delen av undersökningsområdet registreras som boplats. Den begränsas i norr, öst och syd av berg, mot väster av lokalväg. Det material som framkom i schakten 6, 7 och 8, fr a svallad flinta samt en överlagrad härd bör ses som en del av en boplats med en utsträckning sydväst om undersökningsområdet. Inom undersökningsområdet är den dock genom förundersökningen borttagen.

Uddevalla 30/12-98

Stig Swedberg

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Fornlämnings nr: 567
Fastighet: Broberg
Socken: Bro
Kommun: Lysekil
Län: Västra Götaland
Landskap: Bohuslän

Länstyrelsens beslut 220-46093-98
BM Dnr: 322/98

Ekonomiska karta: 8069
Koordinater: X 6484,75 Y 1248,25
Koordinatsystem:

Uppdragsgivare: Brodalens granit
Kostnadsansvarig: s o

Fältaretsledare: Stig Swedberg
Övrig personal:
Fältarbetstid: 1 dag
Rapporttid: 1 dag
Undersökt yta: 1000 m²

Datering: Stenålder
Fynd: Kniv, kärnor och avslag i flinta, kvarts och kvartsit
Anläggningar: 3 härdar.
Ritningar: Förvaras vid Bohusläns Museum.
Um nummer: 28863 och 28864

Bilaga 1

område	Schakt nr	markslag	jordart	längd	riktning	djup	lager o beskrivning	fynd	anläggningar	prov	kommentarer
1	1	Skog, berg	grusig sand	1x0,5	x	0,3	x	avslag o spån i flinta, kvarts o kvartsit	x	x	Provgrop som togs upp i ett gammalt schakt för ev grustakt
1	2	Skog, berg	stenig o grusig sand	1x4	nv	0,2	1:humus 0,06 2:humös sandig svart mo 0,02 3:blekjord 0,06 4:erusig brun sand	avslag o splitter av flinta några brända	x	x	
1	3	Skog, berg	stenig o grusig sand	1x4	nnv	0,3	1:h 0,1 2:hsm 0,02 0,07 4:gs	3:b del av spånkniv	x	x	schaktet längst upp på platån där berget går i dagen
1	4	Skog, berg	grusig sand	1x4	oso	0,3/0,7	1:h 0,08 2:hsm 0,07 0,07 5:grusig sand flammig i gula gråa och bruna skikt	3:b avslag och övrigt slagen flinta nästan alla svallade	x	x	lager fyras utseende tillsammans med de svallade flintorna tyder på överlagring
1	5	Skog, berg	grusig sand	1x4	oso	0,3	1:h 0,06 2:hsm 0,09 0,07 5:gsf	3:b avslag av flinta några brända o patinerade	hård, 1,30x0,8 ca 0,12 dj	kol	
1	6	Skog, berg	grusig sand	1x4	n	0,15	1:h 0,06 2:hsm 0,03 3:b	avslag av flinta	x	x	schaktet avbröts på denna nivå då fynd uppträdde
1	7	Skog, berg	grusig sand	1x4	oso	0,15	1:h 0,06 2:hsm 0,07 3:b	avslag av flinta några svallade o patinetsade	x	x	schaktet avbröts på denna nivå då fynd uppträdde
2	1	skog, våtmark	sandig silt	1x4	no	0,7	1:humus 0,05 2:humös brunjord 0,14 3:gråbrun sand något humös 0,07 4:ljusgul sandig silt 0,14 5:Gråbrun siltig sand 0,12 4:lss 0,77 6:örstämil lera	x	x	x	profil ritad tydlig strandzon
2	2	skog, våtmark	sandig silt	1x4	no	0,15	1:h 0,05 2:hb 0,09 4:lss	x	x	x	
2	3	skog, våtmark	sandig silt	1x4	no	0,2	1:h 0,04 2:hb 0,09 4:lss	x	x	x	
område	Schakt nr	markslag	jordart	längd	riktning	djup	lager o beskrivning	fynd	anläggningar	prov	kommentarer
2	6	skog, våtmark	lerig silt	1x5	o	0,6	1:h 0,03 2:hb 0,09 0,02 8: gul lerig silt	3:gs 1 bränd slagen flinta	x	x	
2	7	skog, våtmark	lerig silt	1x5	o	0,3	1:h 0,03 2:hb 0,09 0,02 4:lss	3:gs flinta o kvarts flera sma avslag/splitter svallade o brända	x	x	
2	8	skog, våtmark	lerig silt	2x5	no	0,4	1:h 0,03 2:hb 0,05 0,02 4:lss 0,03 8:glsl	3:gs två brända o svallade splitter	hård 1,20x0,5 översvallad	x	fynden i schakt 7 och 8 ger intryck av översvallning
2	9	skog, våtmark	lerig silt	1x6	nnv	0,4	1:h 0,03 2:hb 0,05 0,1 4:lss 0,05 8:glsl	3:gs x	x	x	
2	10	skog, våtmark	lerig silt	1x6	nv	0,4	1:h 0,05 2:hb 0,10 silt	9:grå x	x	x	

Bilaga 2

Fyndtabell

Omr åde	fynd nr.	schakt nr.	z	material	lager	antal/vi kt	typ	kommentar
1	1	1	65-70	flinta	x	13	avslag	4 splitter, hälften brända
1	2	1		flinta	x	1	kärna	flerpolig
1	3	1		flinta	x	5	spån	
1	4	1		kvarts	x	1	redskap	del av skrapa
1	5	1		kvartsit	x	2	avslag	
1	6	2	70-75	flinta	3	4	avslag	alla brända, 3 splitter
1	7	2		flinta	3	2	övrigt	1 bränt
1	8	3	70-75	flinta	4	1	redskap	avbruten spånkniv
1	9	4	70-75	flinta	3	1	spån	
1	10	4		flinta	4	7	avslag	alla kraftigt svallade
1	11	5	65-70	flinta	4	7	avslag	2 splitter, 1 bränd, 2 patinerade
1	12	5		flinta	4	1	kärna	del av
1	13	5		flinta	4	4	övrigt	alla brända
1	14	6	65-70	flinta	3	6	avslag	1 splitter
1	15	7	65-70	flinta	4	4	avslag	3 brända, 1 svallat
2	16	6	60-65	flinta	3	1	kärna	del av, hårt bränd
2	17	6		kvarts	3	1	avslag	
2	18	7	60-65	kvarts	3	1	avslag	
2	19	7		flinta	3	8	avslag	alla svallade, 7 på gränsen till splitter
2	20	8	60-65	flinta	8	2	avslag	svallade och brända

Bilaga 3

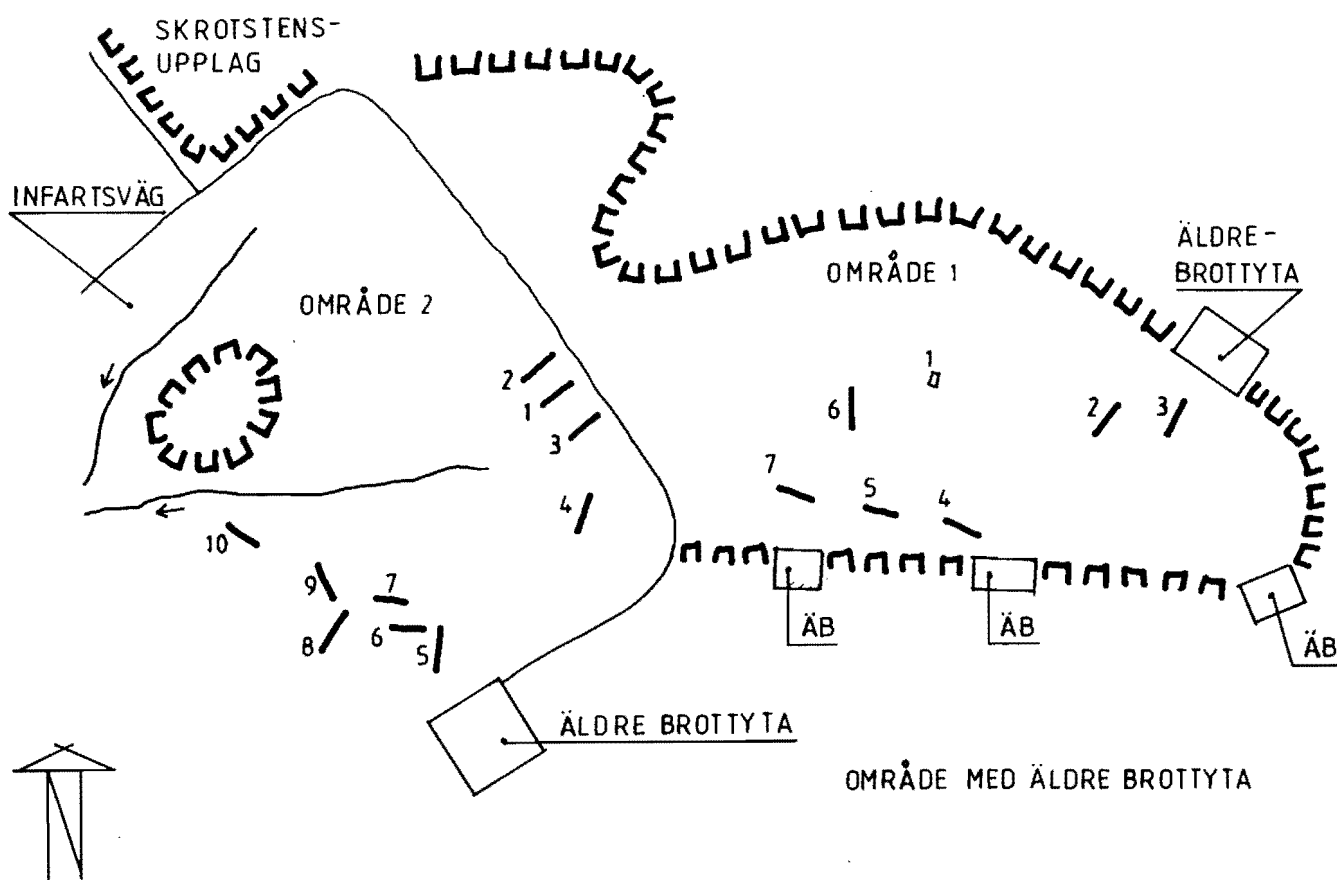
Provtabell

Omr åde	prov nr.	schakt nr.	z	material	lager	antal/vi kt	typ	kommentar
1	1	5		kol				

Bilaga 3 Planer och profiler

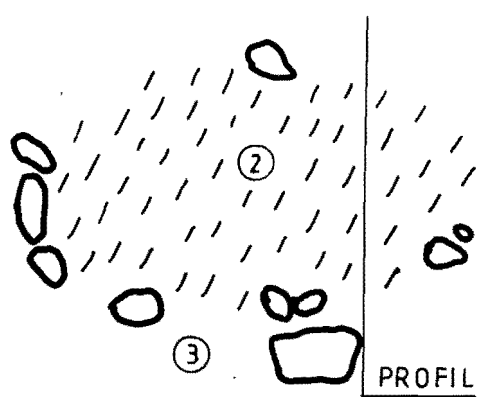
SCHAKTPLAN 1:1000

NUVARANDE BROTT

SCHAKT 5:1
PLAN O. PROFIL 1:20

HÄRD

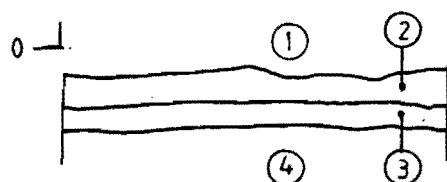

M-YTAT

- ② LAGER 2 I ANL. ÄR STARKT KOL O. SOTPÅVERKAT. MOT BOTTEN EN ÖVERGÅNG TILL 3. SANDIG OCH NÅGOT SOTPÅVERKAD

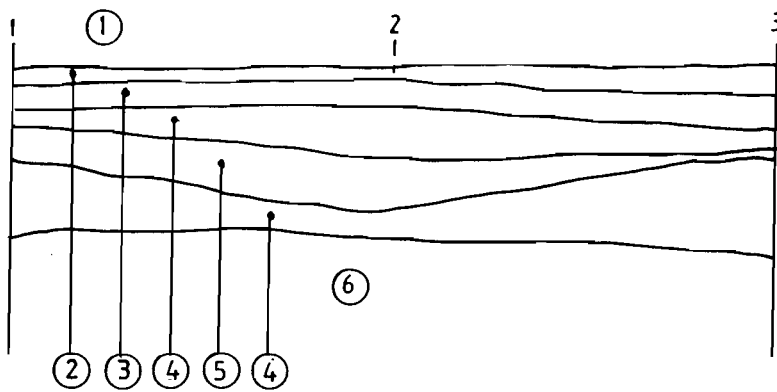
PROFIL SCHAKT 5

- ① HUMUS
② HUMÖS SANDIG SVART MO
③ BLEKJORD
④ BRUNGUL SAND NGT. GRUSIG.
I SCHAKT 4, 5 o. 7 ÄR DEN FLAMMIG
OCH BITVIS LERIG, VILKET KAN
TYDA PÅ SVALLZON

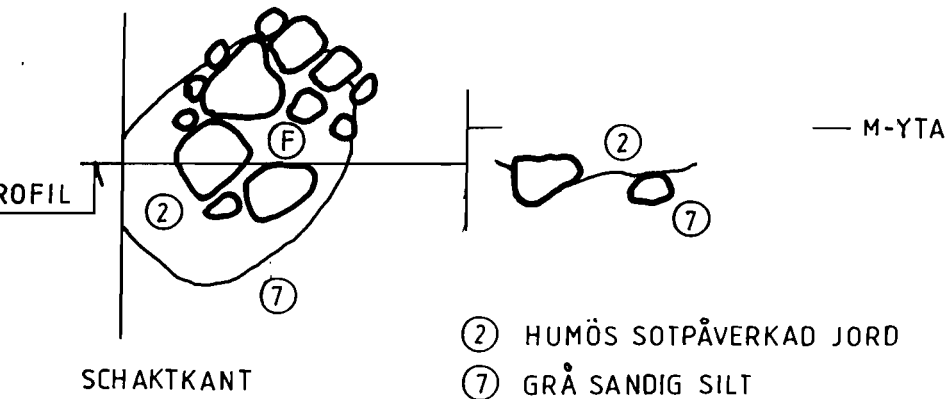
SCHAKT 1:2 PROFIL 1:20

UTSNITT MELLAN MARK. 1-3M AV SCHAKTET

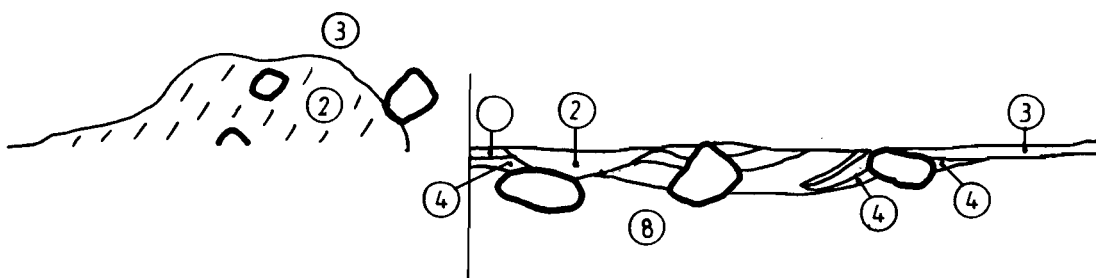
- ① HUMUS
- ② HUMÖS BRUNJORD
- ③ SANDIG GRÅBRUN NGT HUMÖS JORD
- ④ LJUSGUL SANDIG SILT
- ⑤ GRÅBRUN SANDIG SILT
- ⑥ GRÅGUL LERA

SCHAKT 4:2 HÄRD 1:20

- ② HUMÖS SOTPÅVERKAD JORD
- ⑦ GRÅ SANDIG SILT

SCHAKT 8:2 HÄRD 1:20

- ② HUMÖS SOTPÅVERKAD JORD MED VARV AV BRUN OPAVERKAD JORD I ANL.
- ③ SANDIG GRÅBRUN JORD
- ④ LJUSGUL SANDIG SILT
- ⑧ GULGRÅ LERIG SILT

